

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 978-974-01-9764-5

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๒๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

องค์การค้ำของ สกสค. จัดพิมพ์จำหน่าย
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว
๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร
มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
ทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่๓ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้ใน
สถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม ตลอดจนมีสุนทรียภาพ ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะวิธีการทางศิลปะ กล้าแสดงออกอย่างอิสระด้วยความเชื่อมั่นและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ บรรลุตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้น โดยนำเสนอสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร อาทิ องค์ประกอบศิลปะที่มีปรากฏอยู่ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การออกแบบ และเรื่องราวของงานศิลปะ ตลอดจนที่มาของศิลปะท้องถิ่นของไทย ซึ่งหวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการเรียนการสอนศิลปะได้ อย่างไรก็ตามหากหนังสือเรียนนี้มีข้อปรับปรุงประการใด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หนังสือเรียนเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของคณะผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนศิลปินที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ รูปร่าง รูปทรง ในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น	๑
บทที่ ๒ ทัศนธาตุในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์	๖
บทที่ ๓ รูปร่าง รูปทรงในงานออกแบบ ที่น่าสนใจ	๑๔
บทที่ ๔ มาสนุกกับเครื่องมือศิลปะดีกว่า	๒๐
บทที่ ๕ บอกเล่าด้วยงานวาด งานปั้น	๓๑
บทที่ ๖ รอบรู้งานศิลปะท้องถิ่นของไทย	๔๑
ศัพท์ศิลปะน่ารู้	๕๑

บทที่ ๑

รูปร่าง รูปทรง ในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

เราสามารถมองเห็นรูปร่างและรูปทรงของสิ่งต่างๆ รอบตัวจากสิ่งที่เรากิน สิ่งที่เราใช้ บ้านที่เราอาศัยอยู่ รถยนต์ที่เรานั่ง ขนมที่เรากิน สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรามีความแตกต่างกันระหว่างรูปร่าง รูปทรงในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

รูปร่างของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น คือ บริเวณเส้นรอบนอกที่ล้อมเป็นขอบเขตให้เห็นเป็นภาพของสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น มีความกว้าง มีความยาว มีลักษณะแบน ไม่มีความหนา เป็นรูปที่มีลักษณะสองมิติ เช่น ดอกไม้ ผลไม้ สัตว์ ฯลฯ

รูปร่างของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น

รูปทรงของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น คือ รูปที่มีลักษณะสามมิติมีความกว้าง ความยาว และความหนาเกิดขึ้นให้เห็นเป็นรูปของสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เช่น คน ก้อนหิน ต้นไม้ ฯลฯ

รูปทรงของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น

รูปร่างของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ บริเวณเส้นรอบนอกที่ล้อมเป็นขอบเขตให้เห็นเป็นภาพของสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีความกว้าง มีความยาว มีลักษณะแบน ไม่มีความหนา เป็นรูปที่มีลักษณะสองมิติ เช่น รูปร่างของเสื้อ กางเกง กระดาษ ฯลฯ

รูปร่างของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

รูปทรงของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ รูปที่มีลักษณะสามมิติมีความกว้าง ความยาว และความหนาเกิดขึ้นให้เห็นเป็นรูปของสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โต๊ะเรียน กล้องดินสอ แก้วน้ำ ฯลฯ

รูปทรงของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

ความแตกต่างระหว่างรูปร่าง รูปทรงในสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เราสามารถนำมาประกอบกันเป็นงานศิลปะได้

ภาพงานทัศนศิลป์ เช่น ภาพ ป่ายวันอาทิตย์บนเกาะลากรองด์แจตต์ (on the Island of La Grande Jatte) ผลงานของศิลปิน ซอร์ช ปีแยร์ เซอรา (Georges Pierre Seurat) มีการนำรูปร่าง รูปทรงของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เช่น กลุ่มคนจำนวนมากที่ประกอบไปด้วย ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ต้นไม้ สัตว์ และร่มเงาของต้นไม้ ส่วนรูปร่าง รูปทรงของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ร่มกันแดด เรือใบ หมวก เสื้อผ้า เมื่อนำมาประกอบกัน จะกลายเป็นงานศิลปะที่ดูกลมกลืน สวยงาม จากภาพด้านขวาจะเห็นผู้หญิงใช้มือข้างหนึ่งจูงสัตว์และอีกมือหนึ่งถือร่มกันแดด และจะเห็นผู้หญิงนั่งถือร่มคู่กับผู้หญิงถือดอกไม้มือ ส่วนบริเวณตรงกลางจะเห็นผู้หญิงถือร่มกันแดดกำลังเดินมา กับเด็กผู้หญิง ส่วนภาพด้านซ้ายจะเห็นผู้ชายสวมหมวกกำลังนอนพักผ่อน ถัดมาจะมีผู้หญิงสวมหมวกกำลังนั่งถือโครเชต์ และมีผู้ชายถือไม้เท้า สวมหมวกทรงสูงสีดำ และเมื่อมองระยะไกลจะเห็นทะเลกับเรือใบ

กิจกรรม

บอกได้ไหมว่า

- รูปร่าง ของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น คืออะไร มีอะไรบ้าง
- รูปทรง ของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น คืออะไร มีอะไรบ้าง
- รูปร่าง ของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น คืออะไร มีอะไรบ้าง
- รูปทรง ของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น คืออะไร มีอะไรบ้าง

ลองทำดู

- วาดรูปร่างของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาจัดวางเป็นภาพขึ้นใหม่ จากนั้นนำเชือกปอมาติดกาวตามเส้นรอบนอกของรูปร่างที่เราวาด
- หาภาพสัตว์หรือสิ่งของจากหนังสือหรือนิตยสารต่างๆ มาถ่ายทอดจากรูปทรงให้เป็นรูปร่างเรขาคณิตและระบายสีตามความสนใจ
- ตัดหรือฉีกกระดาษเป็นรูปร่าง รูปทรงตามต้องการแล้ววางบนกระดาษ จากนั้นใช้ฟู่กันหรือแปรงจุ่มสีและใช้มือติด หรือสลัดไปที่รูปร่าง รูปทรงที่วางบนกระดาษ รอจนแห้งค่อยๆ ดึงรูปร่าง รูปทรงออกจากกระดาษ

คำแนะนำสำหรับครูในการประเมินผลการเรียนรู้

การตรวจสอบการปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของระดับคุณภาพการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การประเมินด้านต่างๆ ดังตัวอย่าง

ระดับคะแนน				
ด้าน	๑	๒	๓	๔
ความรู้ (๔ คะแนน)	รู้จักรูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	อธิบายความแตกต่าง ของรูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมได้	อธิบายวิธีการ จัดวางรูปร่าง รูปทรงในงานศิลปะ ได้อย่างง่าย ๆ	สร้างสรรค์งานศิลปะ โดยใช้รูปร่าง รูปทรง จัดองค์ประกอบ เพื่อ ถ่ายทอดเรื่องราว ต่างๆ ได้
กระบวนการคิด (๔ คะแนน)	รับรู้ รูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	คิด และหามุมมอง ของรูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	วางแผนนำรูปร่าง รูปทรง มาดัดแปลง เพื่อถ่ายทอดงานศิลปะ	สร้างสรรค์งานศิลปะ โดยใช้รูปร่าง รูปทรง เป็นส่วนประกอบ ในการจัดภาพ
ทักษะความคล่อง (๔ คะแนน)	วาดภาพรูปร่าง รูปทรงอย่างง่าย ๆ ได้	ดัดแปลงรูปแบบ โดยนำทัศนธาตุ มาจัดวางได้	ถ่ายทอดงานศิลปะ โดยใช้รูปร่าง รูปทรง จัดวางเป็นองค์ประกอบ ของภาพได้	มีการพัฒนา การวาดภาพ อย่างต่อเนื่อง
รู้คุณค่า (๔ คะแนน)	รู้ว่ารูปร่าง รูปทรง เป็นส่วนประกอบ ของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม	เห็นประโยชน์ในการ นำรูปร่าง รูปทรง มาใช้ในการสร้างสรรค์ งานศิลปะ	เข้าใจในแนวคิดของ ศิลปินที่นำรูปร่าง รูปทรง มาใช้ในการ สร้างสรรค์งานศิลปะ	ชื่นชมความงาม ที่ปรากฏในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
ค่านิยม (๔ คะแนน)	ปฏิบัติงาน ตามที่ครูมอบหมาย	ใส่ใจในการปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย	มีการคิดและตัดสินใจ อย่างเป็นระบบ	มีส่วนร่วม ในการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การประเมิน

ดีมาก	=	๔ คะแนน
ดี	=	๓ คะแนน
พอใช้	=	๒ คะแนน
ปรับปรุง	=	๑ คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๑๘ - ๒๐	ดีมาก
๑๕ - ๑๗	ดี
๑๑ - ๑๔	พอใช้
๐ - ๑๐	ปรับปรุง